

כתר שם טוב

גליון שבועי בענין דרכי השנה ודביקות, יהודים ועליות, בדרך הבעש"ט הקדוש

שע"י חכמי ורבני ישיבת "כתר שם טוב" בראשות מו"ר שליט"א | ירושלים < בית שמש > מודיעין עילית < ביתר | גליון כז | פרשת פינחס תשפ"ד

כוונות לבין המצרים

מאמר הבעל שם טוב נשמתו בנגזי מרומים, שצריך כל אחד מישראל לתקן ולהכין חלק קומת משיח השייך לנשמתו, וכמו כן יהיה משיח קומה שלימה מכל נשמות ישראל, כלולה משישים ריבוא, כמו שהיה קודם החטא של אדם הראשון, על כן צריך כל אחד מישראל, להכין חלק בחינת משיח השייך לחלק נשמתו, עד שיתקן ותתכונן כל הקומה.

מאור עינים, פר' פינחס

פנימיות וחיצוניות - בבין המצרים

ימי בין המצרים הם ימים של דין, ואין ראוי להתעסק בהם כי כ"כ בענייני עליות ויהודים לתועלת האדם, אלא ישים כל מעייניו רק לטובת השכינה, להשתתף בצערה, ויש עבודה נוספת לפייס את השכינה הק' וליישב דעתה שהצער והכאב העצום הם רק לתועלתה, כי הגם שבחיצוניות אכן ניכר גודל השפלות של כבוד השכינה, אך בפנימיות טמון בכך טובה גדולה.

כי עיצומם של ימי בין המצרים בכלל, ותשעה באב בפרט, יש בהם שני חלקים - פנימיות וחיצוניות^א. מצד החיצוניות הם ימים של אבילות וצער על החורבן, ומצד הפנימיות הם ימים

טובים, 'מועד' ככל המועדים. הלבוש החיצוני כולו מרירות, בכי ואבל, ואילו הפנימיות כולה אור ואהבה^ב.

ומבואר בספרי החסידות (ראה אגרא דפרקא אות ו) כי הבחינה החיצונית של הגלות - היא אכן צער וכאב, אך הבחינה הפנימית של הגלות - כולה אהבה.

הדבר דומה לאב המכה את בנו לעיני כל העדה על שטות גדולה שעשה. הכאה זו כואבת לו, נגרמת לו בושות גדולות, וגם מרגיש השפלה וריחוק מאביו. אך אם ישים לבו אל פנימיות הדברים יבחין שהכאה זו נעשתה ע"י אביו ולא על ידי משהו אחר, כי רק האב הוא היחיד שאוהב

אותו ודואג לטובתו הנצחית וחפץ שיצליח וילך בדרך ישרה.

ונמצא א"כ כי המכה אכן צורבת וכואבת, אך בתוכה מוסתרת אהבה עמוקה^ג. ואהבה זו מתגלית בכל שנה בימי בין המצרים^ד אלא שהיא עטופה עם אבילות וצער.

כוונת השמות לבין המצרים

וזהו דאיתא בפרי עץ חיים (ענין ט"ב ובין המצרים)^ה שיש לכיין בימי בין המצרים בשלוש ברכות ראשונות שבתפילת שמונה עשרה על השמות הקדושים שהם בחינת 'לבוש' לשם הוי"ה הקדוש, אשר כביכול השם הקדוש מסתתר בהם.

^א ראה תולדות יצחק (ביהמ"צ) וז"ל: הנה הימים האלה שהם ימי בין המצרים בכל שנה ושנה יש בהם התגלות החסדים למאור נעלה, כי הנה ידוע אשר כל זה היה לטובת ישראל במה ששפך חמתו על העצים ועל האבנים ולא עשה בישראל כליה חי"ו, וזה היה מחמת שנתעורר עליהם אהבה גדולה בעולמות עליונים. ולכן הימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה, כשמגיעים אלה הימים נתעורר אהבה גדולה עלינו, וגובר חסדו יתברך ורחמים גדולים עלינו ועל כל ישראל.

^ב זה לשונו: בין המצרים צריך לכיין כוונה זו בברכת אבות, בהוי"ה בחתימה, תכין שיאיר הוי"ה לשם זה 'טדה"ד' היוצא מאותיות שלפניו. ובאתה גבור, תכין בהוי"ה בחתימה קדוש, תכין בחתימה, הוי"ה לשם 'מצפ"ץ' היוצא מחילוף אתב"ש. ושלושה שמות אלו גימטריא שייך עם הכולל.

עוד איתא (פרי עץ חיים שער הברכות פרק ז) בזה הלשון: הנה בין המצרים, להיותה סכנה מאוד, שקטב מרירי שולט בהן, לכן צריך לכיין אלו הכוונות כדי להמתיק הדין ששולטין באלו הימים, ולא יהיה כח בחיצונים לאחוז עוד בדינים האלו. והנה בחתימת ברכת אבות, כאשר תזכיר הוי"ה, תכין שיאיר הוי"ה לשם שלפניו, שהוא טדה"ד כל אות לאות שלפניו. דרך משל, ה"י מאיר ל"ט, ה"ה ל"ד, ה"ו ל"ה, ה"ה ל"ד, ובגבורות תכין, שיאיר שם הוי"ה לאותיות שלאחריו שהוא כוז"ו, ג"כ על דרך הנזכר. ובאתה קדוש תכין, שיאיר שם הוי"ה, לשם הוי"ה בא"ת ב"ש. שהוא מצפ"ץ, שעולה ש"י. ועם ב' שמות טדה"ד כוז"ו, גימטריא אות שייך במילואה ע"ה.

פרשה ד אות יד) 'שפך חמתו על עצים', עד כאן דבריו הקדושים.

ולזה שני חדשים תמוז אב רומזים על עינים כידוע [ענין בטעמי המצוות פרשת בא מצות קידוש חודש], להודיע לנו אשר חלילה לא סרה השגחת הבורא והרחמים מעינא פקיא גם באלו הימים, כי המקור של הדברים היה מלא רחמים, רק שהוא בסתר, ולא נתגלה לנו לעין כל.

^ג ראה בספר התניא (אגה"ק פרק כב) בענין קבלת יסורים מאהבה, וז"ל: וכמו אב רחמן חכם וצדיק המכה בנו, שאין לבן חכם להפוך עורף לנוס למצוא לו עזרה או פילו מליץ ישר לפני אביו הרחמן והצדיק וחסיד, רק להיות ישר יחזו פנימו עם אביו פנים בפנים, לסבול הכאותיו באהבה לטוב לו כל הימים כו'.

ועצה היעוצה לקבל באהבה היא עצת ה' בפי חז"ל לפשפש במעשיו וימצא לו עונות הצריכין מירוק יסורים, ויראה לעין גודל אהבתו אליו המקלקלת השורה כמשל מלך גדול ונורא הרחוף בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו מרוב אהבתו כמ"ש (ישעיה ד, ד) 'אם רחץ ה' צואת בנות ציון כו' ברוח משפט' כו', וכמים הפנים אל פנים תתעורר האהבה בלב כל משכיל ומבין יקר מהות אהבת ה' אל התחוננים אשר היא יקרה וטובה מכל חיי העולמים כולם כמו שכתוב (תהלים לו, ח) 'מה יקר חסדך' וכי, 'כי טוב חסדך מחיים' כו' (שם סג, ד), כי החסד שהוא בחינת אהבה הוא חיי החיים שבכל העולמות כמ"ש מכלכל חיים בחסד ואז גם ה' יתן הטוב ויאר פניו אליו בבחי' אהבה מגולה אשר היתה תחילה מלובשת ומסותרת בתוכחה מגולה ויתמתקו הגבורות בשרשן ויתבטלו הדין נצח סלה ועד.

^א ומבואר בספה"ק שם משמואל (שבת ר"ח שנת תר"ע) על פי מה שאיתא בזה"ק (תוצה קפז) דימי חודש תשרי הם ימי דין, על כן אותיותיו הן למפרע, התי"ו קודמת לשי"ן והשי"ן לר"י"ש. ממילא החודש 'אב' שאותיותיו כסדרן אל"ף ב"ת, זה מורה שהחודש הזה בתכלית החסד והרחמים. שבאמת הוא ג"כ חודש של חסד ועוד יותר נעלה מניסן, אך באשר החודש הזה הוא תכלית החסדים כנ"ל היה צריך להתלבש בלבוש של דין, ועל כן נעשה בו החורבן שבחיצוניות היה נראה דין ובפנימיותו הוא מלא רחמים כאמרם ז"ל (איכ"ר ד, יד) 'כלה חמתו בעצים באבנים', ועל כן תמצא (יומא נד:) שהכרובים היו אז כמעט איש וליות אף שאמרו חז"ל שבעת הזעם הופכים פניהם ועל כרחק לומר שבפנימיות היה הכל חסד ורחמים ורצון. עכ"ל.

^ב וכתב בספה"ק ראשי בשמים (לתשעה באב): שישו אתה ממוש כל המתאבלים עליה (ישעיה סו, י). שהעיקר הוא שהאבילות של ירושלים תהיה בשמחה, שלא יהיה ח"ו ככופר בביאת המשיח ובשיבת ציון. ופירושו שישו אתה כל המתאבלים עליה במשושי והבן זה, מפה הרב הקדוש רבי מיכיל מולאטשוב נ"ע.

וראה אמרי נועם (פרי מסעי) וז"ל: על פי מה שאמר אא"ז זצללה"ה בפסוק (איכה ג, י) 'דוב אורב הוא לי ארי במסתרים', היינו, הגם אשר חלילה נראה בימים האלו בין המצרים אשר היה לנו לרוב אורב, עכ"ז ארי במסתרים, כי אריה רומז על החסד, כמ"ש (יחזקאל א, י) 'ופני אריה אל הימין', אשר בסתר הדבר הוא מלא חסדים, כי לפניו כביכול ידוע הטובה והחסד שעשה בזה. וכמו שאמרו ז"ל (איכה רבה

ובפרט יש לכוין בהזכרת שם הוי"ה של מגן אברהם להאיר את שם הוי"ה באותיות טדה"ד, שהם האותיות שלפני הוי"ה.

ובשם הוי"ה של 'מחיה המתים' יש לכוין להאיר את שם הוי"ה באותיות כוז"ו שהם האותיות שלאחר הוי"ה.¹

ובשם הוי"ה של 'האל הקדוש' יש לכוין להאיר את שם הוי"ה באותיות מצפ"ץ שהם אותיות הוי"ה בחילוף א"ת ב"ש.

וכן יש לכוין (פע"ח שם) בברכת 'רצה' להמתיק את הדינים ולהפכם לרחמים, כי שורש הדינים הוא משם הקדוש 'אלהים' במילוי הוי"ה [אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם] שבגימטריא 'רצה', וכאשר נצרף לזה את מנין שם הקדוש אדנ"י שהוא ג"כ שורש הדין, הם עולים יחדיו למנין שיי"ן, והם נמתקים על ידי חילופי שם הקדוש הוי"ה הנזכרים לעיל - טדה"ד כוז"ו מצפ"ץ - שגם כן עולין למנין

'ארץ אנפין' והם מאירים בשלוש עשרה ימי האבילות שבחודש תמוז [מ"ז תמוז עד ר"ח אב] כי י"ג מידות אלו של רחמים נתגלו לאחר חטא העגל ביום י"ז בתמוז - יום שבירת הלוחות.² וביום האמצעי שבהם [היינו פנימיות דפנימיות] חל כ"ג תמוז יום הסתלקות הרמ"ק ז"ל.

ועוד יש ט' תיקוני רחמים המאירים בתוך המידות העליונות [הנקראים 'זעיר אנפין'] שנתגלו לאחר חטא המרגלים בתשעה באב, והם מאירים בתשעת ימי האבילות שבחודש אב, מר"ח עד תשעה באב, וביום האמצעי שבהם נסתלק הארז"ל ביום ה' אב.

וכל זה משום שבפנימיות הימים הללו מאיר אור גדול, וחכמי הפנימיות זכו לעלות למחצבתם הפנימי בימים אלו דייקא.

[מתוך **שיעור מור"ר שליט"א**]

שי"ן, וכך נהפך מ'צרה' ל'רצה', ושתי השינויי הללו נרמזין ג"כ בראשי תיבות 'שים שלום'.

ובכל הכוונות הללו אנו רואים שיש כאן מטרה אחת - **להמשיך בתוך הלבושים הללו את אור הרחמים של שם הוי"ה ולהמתיק את הדין הקשה החיצון השולט בימי בין המצרים על ידי שמגלים את הרחמים הפנימיים המסתתרים בתוכו**.³

פטירת חכמי הפנימיות בבין המצרים

הרואה יראה וישתומם איך שמועד הסתלקותם של חכמי הפנימיות ובעלי הסוד חל דייקא בבין המצרים, היינו הרמ"ק ז"ל שנסתלק כ"ג תמוז⁴, והארז"ל שנסתלק ה' אב⁵.

כי בפנימיותם של הימים הללו מאירים תיקוני דייקא שהם הרחמים העליונים הנסתרים, ונודע שיש י"ג תיקוני רחמים ורצון בכתר עליון [הנקרא

מטעם הנזכר, שמצד פנימיותו הוא בימים הגבוהים ביותר של י"ג מקילין דרחמי.

וכן נסתלק הרה"ק בעל ישמח משה זי"ע ביום כ"ח תמוז ה'תר"א, שהיה מיצר ודואג כל ימיו על חורבן הבית, ובבואו לפני הרבי מלובלין לימד אותו להיות אבולו בלבו וזהלתו בפניו (ע"י ייטב לב פרי חיי שרה), כי הרבי מלובלין היתה צופה ומביט בכל דבר על הפנימיות שבו, כפי שנקרא 'החוזה', וידוע שלא היה סובל כלל את העצב גם בימי בין המצרים והביט על הימים הללו כימי רציני (ע"י שם משמאל פרי דברים תרע"ז), ואכן נסתלק החוזה בעיצומו של יום ט' באב ה'תקע"ה, והוא פלא.

כמו שכתב מהר"ח ז"ל **בשער הגלגולים** (הקדמה לח): ואמר לי י"ד כי אין עוד זמן אלא היום הזה בלבד ואם לא תודה לדברי אין עוד תיקון אל הנזק הנמשך לי ולך ולכל העולם ע"י גילוי הסודות האלו להם, שעדיין אין רשות מלמעלה בדבר הזה. ואני בעונתי רציתי להיות חסיד שוטה ואמתי לו, מה שאירע לכולם יארע לי, ואם הם לא ילמדו גם אני לא אלמד, ולא יאמרו בשמים שבשביל תועלת לא חששתי אל תועלת כל הצדיקים האלו הנכנסים ללמוד. ובפרט כי לא חשבתיו ושיערתיו בעצמי מה שהיה בעויה. ואחר ג' ימים הוכה במגפה, יום ערב שבת פ' מטות ומסעי, יום ר"ח אב שנת השל"ב. וביום שלישי ה' באב נפטר לחיי העה"ב. ע"כ.

ובימים אלו נסתלק גם הקדוש רבי שמשון מאוסטרופוליא הי"ד ביום ג' אב ה'ת"ח, וכן הרמ"ע מפאנו ז"ל ביום ד' אב ה'ש"פ. וכן יש בדורות אחרונים רבים מבעלי הפנימיות שנסתלקו בימים הללו.

² ראה בספח"ק **אגרא דכלה** (פרי מטות) וז"ל: **והנה תתבונן בכתבי האר"י ז"ל שיש לכוין באלו הימים בשם החילוף דהוי"ה באותיות שלפניו ט"ד ה"ד', והוא בגימטריא כ"ב**, נגד כ"ב אותיות התורה שכיכולו 'נאלמתי דומיה' (תהלים ט"ז, ג), כי כשהשם הוי"ה בעצמו הוא בהתגלות אז יודבר הוי"ה וכו'.

והנה תתבונן עוד, בהתעוררות החסידים העליונים הוא מבחינת זקן מלא רחמים, הם י"ג מדות כנודע ונקראים תיקוני ארץ, ומאירים לט' תיקונים דזעיר, הם מנין כ"ב, מנין שם הני"ל, והנה הב' אותיות ראשונים [ט"ד] הם **מספר ה"ם**, והאחרונים [ה"ח ט']³, וככה תתבונן לדעתי אלו הכ"ב ימים הם י"ג מתמוז וט' מאב.

עוד כתב בספר **אגרא דפרקא** (אות רלט) וז"ל: והנה כתבתי לך בסוד הימים כ"ב הם י"ג ימי תמוז וט' ימי אב, הנה כתבנו לך אשר ישנם סוד י"ג תיקוני ארץ, הזכירן משה בכי תשא (שמות לד, ו) **והנה זה היה אחר מעשה העגל שהיה בתמוז כנודע משיבת הלוחות ב"ז תמוז** (הרע"ה תרע"ה כו:). **על כן ימי התמוז מהם ז"ג, ובהתעוררות התענית במהרה בימינו יתמתקו ויתהפכו לחסד ורחמים**, וט' ימי אב, הנה בפרשת שלח (במדבר יד, יח) **הזכיר משה ט' תיקונים דז"א, וזה היה אחר מעשה מרגלים שהיה [בט'] באב כנודע מפסוק יויבכו העם בלילה ההוא' (שם יד, א) הם בכו בכיה של חנם וכו', והנה המתקת הטי' ימים על ידי [המשכת הרחמים ט' תיקונים] התעוררות התיקונים הני"ל.**

ד"א"א, ה"ד רומז לט' תיקוני דייקא דז"א. וזה לשון המגיד **הקדוש [מקאונין]** בספרו על התקונים אור ישראל (מג). **כי האותיות שלפני הוי"ה הם טדה"ד היינו שמשיעין ה"ג מקילין שמרומנו באותיות ט"ד שפירושם שנתוק, כמו שכתב התו"ט בשער ט"ד (מדות פ"א מ"ג), לאותיות ה"ד שהם עשוין לארמא קלא ה'ט' מדות דז"א, ושניהם הם כ"ב אתון דאורייתא, עכ"ל.**

עוד איתא בספח"ק **מאור ושמש** (פרשת בלק) וז"ל: ונראה הענין בשום לב על מה שנקראו הימים שבין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב 'בין המצרים', וטעמא בעי ולא שמעתי הפירוש מימי, ולא ראיתי בספרים פירוש.

ונראה לומר, הדנה כבר כתבנו למעלה, שרשעים במעשיהם הרעים ממשיכים את ההנהגות העולם על פי הטבע שהוא גימטריא אלהים והוא גבורות ודינים, וגורמין חורבן העולם חלילה. **אמנם הצדיקים במעשיהם הטובים ממשיכים את שמות הקדושים, דהיינו היות הקדושים, גדלות המוחין לתוך שם אלהים וממתיקים הדינים.**

והנה ידוע, שבעתים הללו בין י"ז בתמוז לתשעה באב גברו הדינים והמקטרגים עד למאד, עד שנחרב הבית המקדש. ואז בעת מעשה חורבן הבית נסתלקו היות למעלה למעלה, והיה הסתלקות היות רק בנות הרגע, ואחר כך מיד חזרו לזרוח כבראשונה, שלא לאחז חלילה שליטת החיצונים, ועל ידי זה היה קיום העולמות.

והנה נמצא כתוב בספר הכוונות להאר"י ז"ל שבימים האלה יש לכוון בשלוש הראשונות של השמונה עשרה בתפלה, בחתימה ראשונה יש לכוין האותיות שקודם לההוי"ה דהיינו שם טדה"ד, ובחתימה שניה של השמונה עשרה יכוין האותיות שאחר שם הוי"ה דהיינו שם כוז"ו, עיין שם.

ונראה לי הענין, כי הנה הדבר ידוע מדברי הקדושים העליונים ובספרים קדושים, שבכל הזמנים חוזרין הדברים כמו שהיה בזמן הראשון, דהיינו בימי הפסח מתעוררים החסידים כמו שהיה בפסח מצרים, וכן בשבועות וכדומה, וממילא בימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב מתעוררים הדינים ונקטרה כמו שהיה בשעת החורבן ושריפת הבית. ולזאת נראה עצה היעוצה, לעסוק בפשטות התורה בימים הללו ולא בנסתרות, ומובן ממילא לידועי דעת. וגם כן יראה לאחז במדות טובות - ב"ג מדות.

וזה לדעתי נרמז בדברי כוונת האר"י ז"ל הני"ל, דהיינו לכוין שמות אלו בחתימת שלש ראשונות שם טדה"ד ושם כוז"ו, כי שם טדה"ד גימטריא כ"ב, דהיינו שרומז לכ"ב אותיות התורה ללמוד בהתמדה בתורה הקדושה בימים אלו, ושם כוז"ו בגימטריא ה' אחד, דהיינו לייחד השמות ולאחז ב"ג מדות כמו שאמר חז"ל (ר"ה ז':) ויעשו לפני כסדר הזה וכו'.

ובזה נבין מה שנקראו הימים ימי צרה שמי"ז בתמוז לתשעה באב 'בין המצרים', לפי שהשם הוי"ה הוא בין שני שמות, דהיינו השם טדה"ד לפניו כני"ל, והשם כוז"ו לאחריו כאמור, וזהו 'בין המצרים' - בין הגבולים, דהיינו השני שמות הני"ל, כדי שלא יאחז בו החיצונים חלילה.

⁴ ויש לציין את יום הסתלקותו של הקדוש רבי שלמה מקארלין הי"ד ביום הסמוך לו, כ"ב תמוז ה'תקנ"ב, ונהגו בחצרות קארלין לעשות ביום זה מעין יו"ט, ושמה הוא

¹ ראה **תולדות יעקב יוסף** (פרי ויקהל) בשם הבעש"ט הק', וז"ל: וזהו שכונת שם הקדוש כוז"ו שבכל מקום [הן בטוב והן ברע] יש כ"ו [גימטריא] שם הוי"ה, בזו ובזו, וכמו שמעתי זה ממורי, והבן.

כיוצא בה זה איתא בספח"ק **אורח לחיים** (פרי וירא): שמעתי בשם הרב הקדוש בוצינא קדישא מו"ה **דוב בער** זלה"ה כשבא אדם שאינו הגון אל הצדיק בעבודתו כל היום, או בשעת תפילה ולימוד, ומתירא שלא יפסיק אותו מדביקות השי"ת, אז יחשוב שם של כוזו, שהם אותיות שניות שאחרי הוי"ה ואז לא יבלבל אותו, **ופירוש של זה השם, 'כו' - מספר כ"ו הוא הוי"ה, 'זו' - אף בכאן הוא שם הוי"ה, כי מלא כל הארץ כבודו.**

² זה לשונו: ובשלוש ברכות אחרונות, יכוין 'רצה', גימטריא שלהם דהיי"ן, אשר אותיות אלו 'רצה' הם 'רצה', וזה סוד 'ע'ת צרה היא ליעקב' (ירמיה ל, ז), שהוא שם אלהים הני"ל גימטריא 'רצה' שהוא דין.

וזה סוד בין המצרים, כי משם באו הצרות. אם תוסיף שם אדנ"י שהוא דין, והוא גימטריא שיי"ן עם 'רצה' הני"ל, ותכוין כי שלושה שמות אלו שהם דינין, בין המצרים, והוא צרה, והם גימטריא שיי"ן, יתמתקו עם שלושה שמות שבשלוש ברכות הראשונות, שעולין ג"כ גימטריא שיי"ן כני"ל, ואז מ'צרה' נעשת 'רצה' י"י בעמך ישראל.

וכשתאמר 'שים שלום', תכוין כי הם בר"ת ב' שיי"ן שיי"ן הני"ל, וג"כ שתי תיבות שיש שלום' שעולין בגימטריא שתי פעמים שין שין הני"ל, ויתירם ו' יותר, והם נגד ו' שמות הני"ל שהם: הוי"ה, וטדה"ד שלפניו, והוי"ה, וכוז"ו שלאחרי, והוי"ה שלישי, ושם מצפ"ץ, אלהים, ושם אדנ"י.

³ וכתב **הבני יששכר** (תמוז אב, מאמר ב אות ה) וז"ל: ותתבונן עוד עפ"י הכוונה בשלושה שמות הני"ל, הנה בברכת אבות השם הוי"ה מתלבש בשם טדה"ד - [האותיות שלפני הוי"ה], ובגבורות השם הוי"ה מתלבש בשם כוז"ו - [האותיות שלאחר הוי"ה], ובקדושת השם הוי"ה מתלבש בשם מצפ"ץ - [אותיות הוי"ה בחילוף א"ת ב"ש], הנה השלושה שמות הוי"ה עם שלוש שמות הלבושים הני"ל [עם הכולל לכוללם יחד להמתיק הדינים] בגימטריא ית"ם עונג בת ציון' (איכה ד, כב) והוא בגימטריא 'חסד דין ורחמים'.

ואיתא בספח"ק **אמרי יוסף** (פרי דברים) וז"ל: כתב הארז"ל בכוונות כי בימים האלו השם הוי"ה מאיר, ובברכת אבות צריך לכוין כי שם הוי"ה ב"ה מאיר באותיות הקודמים שם טדה"ד, ובאתה גבור בחתימה צריך לכוין בשם כוז"ו שהם אותיות המאורות אחר שם הוי"ה ב"ה, ובאתה קדוש צריך לכוין בשם הוי"ה בא"ת ב"ש שהוא מצפ"ץ. והנה ג' שמות האלו טדה"ד כוז"ו מצפ"ץ גי' שסי"א. ועיין בכוונת בעפ"י ובמנחת חסידים ובסידור הארז"ל ובספר בני יששכר. **ולפי שהדינים הם שולטים בימים האלו רח"ל לכן צריך להמשיך מסוד רחמים העליונים שאין בהם שליטת החיצונים שהוא סוד גי' כתר חכמה בינה שלא היה בהם שבירת הכלים והם רחמים גמורים.** ולכן ג' שמות הני"ל טדה"ד כוז"ו מצפ"ץ גימטריא חמש פעמים 'חסד' עם הכולל, וגם השמות אלו הם רומזין על התיקוני דייקא כי שם טדה"ד, ט"ד גימטריא י"ג, בסוד י"ג תיקוני דייקא

"מעלין בקדש"

סידרת שיעורים בהרים בספה"ק "מסילת ישרים" בדרך פנימיות
ערך ע"פ ספרי מו"ר שליט"א

מעובד לבני הישיבות

שער 'קומת היסוד'

'תורה מביאה לידי זהירות'

המשך פרק ה

בביאור מפסידי הזהירות וההרחקה מהם

אך השני, הנה הוא קשה מאד, והוא השחוק והלצון, כי מי שטובע
בם, הוא כמי שטובע בים הגדול שקשה מאד להמלט ממנו. כי הנה
השחוק הוא מאבד את לב האדם, שכבר אין הטעם והדיעה מושלת בו,
והרי הוא כשכור או שוטה אשר אי אפשר לתת להם ערמה או להנהיגם,
כי אינם מקבלים הנהגה, והוא מה שאמר שלמה המלך עליו השלום
(קהלת ב, ב) לשחוק אמרתי מהולל ולשמחה מה זו עושה.

והמפסיד השלישי הוא החברה, דהיינו, חברת הטפשים והחוטאים,
והוא מה שהכתוב אומר (משלי יג, כ) ורועה כסילים ירוע. כי הנה אנחנו
רואים פעמים רבות אפילו אחר שנתאמת אצל האדם חובת העבודה
והזהירות בה, יתרפה ממנה או יעבור על איזה דברים ממנה כדי שלא
ילעגו עליו חבריו או כדי להתערב עמהם, והוא מה ששלמה מזהיר
ואומר (שם כד כא) ועם שונים אל תתערב.

כי אם יאמר לך אדם (כתובות יז א) לעולם תהא דעתו של אדם
מעורבת עם הבריות, אף אתה אמור לו, במה דברים אמורים, בבני אדם
שעושים מעשי אדם, אך לא בבני אדם שעושים מעשי בהמה. ושלמה
מזהיר עוד (משלי יד, ז) לך מנגד לאיש כסיל. ודוד המלך אמר (תהלים
א א) אשרי האיש אשר לא הלך וגו', וכבר פירשו, זכרונם לברכה
(עבודה זרה יח, ב) אם הלך, סופו לעמוד. ואם עמד, סופו לישב. ואומר
(תהלים כו, ד-ה) לא ישבתי עם מתי שוא וגו' שנאתי קהל מרעים וגו'.
אין לו לאדם אלא להטהר ולנקות עצמו, ולמנוע רגליו מדרכי ההמון
השקועים בהבלי הזמן, וישיב רגליו אל חצרות ה' ואל משכנותיו. הוא
שדוד עצמו מסיים ואומר (שם כו, ו) ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את
מזבחך ה'.

חכם לב | מאמרים בסוגיית הייחודים - מיוסד על שיעורי מו"ר שליט"א
מאת אהרן מרחבי ורבני החבריא שליט"א

יחוד 'נוצר חסד לאלפים' / במשנת 'עבודת הביטחון'

המשך מאמר ג

במאמר הקודם הזכרנו את דבריו הבהירים של מורינו הגה"צ שליט"א,
כי במח האדם ישנם ב' כוחות, מח החכמה, ומח הבינה - והכח של מידת
החכמה הוא להתבונן וללכת עם דרכי החכמה עד כלות הנפש, ללא חת
וללא מורא. וכנגד זה ניתן כח הבינה לאדם, שיהיה מתבונן גם על
ההשלכות שיוצרו כתוצאה ממעשיו, וכן על כל הדרכים הפרוסים לפניו,
כדת מה לעשות, מה לרחק ומה לקרב, וכל כיוצא בזה.

ובאמת, כח 'מידת החכמה' גדול הוא עד מאד, וכל שיהיה משיג האדם
את חכמת הביטחון בהשי"ת, אזי יכול הוא מיד להעפיל ולטפס במדרגות
הביטחון. אלא, ש'מידת הבינה' עומדת בפרץ כנגדו, והיא מערימה
עליו מחשבות והרהורים, כיצד שייך שיושע כאשר דרכי הטבע מונעים
זאת, וכל שאר מיני מחשבות שמקורם הוא התבוננות רבה ויתירה בטבע
דרכי העולם. והדרך הנכונה והישרה להיות איש מצליח בדרכי הביטחון,
הוא על ידי שיביא האדם את 'מידת הבינה' לידי הסכמה והכנעה למעלת
הביטחון, ואז תיכף יראה ברכה בעמלו, ותשרש האמונה הטהורה בקרב
נפשו הטיב. אלא, שדרך זו של ביטול 'מידת הבינה' נעלמת ונסתרת היא
מעיני האדם, ושומה עלינו למצא דרכים ושביילים שגלך בהם בנקל, להשיג
ולראות את מלכו של עולם בחיינו הגשמיים ללא כל מניעה והפסקה.

וראשית לכל, יש לפתוח תחילה עם דברי הזוה"ק המאירים כספירים,
ומורים לנו את הדרך אשר נלך בה. וזה לשון הזוהר (פ' ויקהל, דף קצח
ע"א) 'שברו על ה' אלהיו, שברו ולא אמר תקותו, ולא בטחונו, אלא שברו.
אל תקרי שברו אלא שברו, דניחא להו לצדיקייא לתברא גרמייהו,
ולאתברא תבירו על תבירו, וכלא על ה' אלהיו, כד"א כי עליך הורגנו כל
היום, כי עליך נשאנו חרפה'.

ואשר נמצינו למידים מדברי הזוה"ק, כי הדרך הראשונה לבא ולאחוז
במידת הקדש של התקוה והביטחון בהשי"ת הוא על ידי מה שהאדם ישר
את עצמו תחילה, וכן שתהא שכיחה זו שכיחה כפולה בגדר שבר אחר שבר,
ובכך יוכל לבא ולהתעלות עד לכדי המעלה של ביטחון שלם וגמור.

המשך בעמוד הבא <<<

אין לו לאדם אלא להטהר ולנקות עצמו, ולמנוע רגליו מדרכי ההמון השקועים בהבלי הזמן. מלשון רבינו יש ללמוד, שהשהות וההימצאות בין חברים רעים, מקלקלת ומשפיעה
על האדם השפעה רעה בעיקר נפשו - ולכן דקדק רבינו בלשונו 'אין לו לאדם אלא לטהר ולנקות עצמו ולמנוע רגליו מדרכי ההמון', היינו שאכן ההימצאות עם חברים רעים
פוגמת ח"ו את הנשמה הטהורה, וצריך ניקוי וטהרה רבה מן הפגם הזה.

ובפשטות יש להבין את כונת רבינו, על פי מה שכתב רבינו הרמב"ם (הל' דיעות פרק ו ה"א) 'דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעו וחביריו, נוהג כמנהג
אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם - ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם, הוא
ששלמה אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע'. וזהו ענין של טבע הנפש שטבע הקב"ה באדם, שהוא נמשך והולך אחר מראה עיניו ושמיעת אוניו, ומפני כן רבה
גדלה הזהירות מפני השפעת החברה הרעה.

אמנם, באמת יש כאן עומק גדול ביותר. שהרי כבר הרחיבו רבותינו הקדמונים ללמדנו כי האדם כולל בתוכו ה' יסודות שמרכיבים אותו, והם טמונים ומכוסים בו בתבנית גופו -
והם 'נפש' ירוח' 'נשמה' 'חיה' 'יחידה' [והם הקרויים בשפת המקובלים בשם 'נרנח"י']. וכמו ששינוי במדרש בראשית רבה (פ' יד ט) דברים רבה (ב לו), 'חמישה שמות יש לנשמה,
נפש רוח נשמה חיה יחידה'. וכולם ה' חלקים של קומת הנשמה הם, וכבר הרחיב בזה רבינו הלשם ז"ע"א בסי' הקדמות ושערים (שער ג פרק ב) בכל תבניתם ומקומם שקיים בגוף
האדם באורך ובעובי. והנה קומת 'נפש', רוח, נשמה' הם מאירים בפנימיותו של האדם, ומושרשים הם בתוכו, וקרויים הם "אור פנימי". אולם קומת 'חיה', יחידה' שקיימת באדם,
הם הארות שסובבות ומקיפות את האדם מעליו, והם קרויים 'אור מקיף'. ו'קומת החיה' היא צמודה לאדם וסובבת אותו במקום בגדיו ולבושיו, ו'קומת היחידה' סובבת אותו ומצויה
היא בדירתו של האדם. ונמצא, שכאשר שוהה אדם בחברת חביריו, אזי גם אם הוא אינו משוחח מאומה עם חבירו, מכל מקום יש עליו השפעה רבה של 'הארת חיה' ו'יחידה' של
חבירו - מאחר שזוהי השפעה רוחנית קיימת שסובבת לאדם, ולא רק שמיעת וראיית מעשי וזולתו הם הם המשפיעים עליו לטוב או למוטב, אלא עצם הקירבה לאדם אחר בזה
עצמו כבר נגרמת השפעה מאדם לזולתו, מכח ההארה התמידית הסובבת אותו, שהיא 'הארת חיה' ו'יחידה'.

והנה כבר לימדנו רבינו הנפש החיים ז"ע"א בספרו הגדול (שער א פרק ו), '...כי מצת שעולה על רעיון האדם לעשות מצוה תקף נעשה רישומו למעלה במקור שרשה העליון,
וממשיך משם על עצמו אור מקיף, וקדושה עליונה חופפת עליו וסובבת אותו וכו'. ועל ידי זה הקדושה והאור המקיף הוא דבוק כביכול בו יתברך גם בחייו וכו'. שהוא יושב עתה
בגן עדן ממש, חוסה בצל כנפי הקדושה בסתר עליון, אין מקום להיצר הרע לשלוט בו ולהסיתו ולהדיחו מעסק המצות. וכן להפך חס ושולם - בעת עברו על אחת ממצות ה' וכו',
שמשורש אותו העון למעלה בכוחות הטומאה, הוא ממשיך רחמנא לצלן רוח הטומאה על עצמו, וחופפת עליו וסובבתו וכו'. ועל זה אמר הכתוב (ויקרא יא מג) ונטמתם בם, היינו
בתוכם ממש חס ושולם. שהוא קשור ומסובב אז ברוח הטומאה, ואיורא דגיהנם מלפפו ומקיפו גם בעודנו חי בעולם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז א ה) כל העובר
עבירה אחת בעולם הזה מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין'. נמצינו למידים, כי עצם השהות בקרבת צדיק או רשע, זה עצמו דבר שיש בו כח השפעה לטוב או ח"ו למוטב, מכח
הארת קומת 'חיה' ו'יחידה' שסובבת את האדם. והארת המקיף של הצדיק זוהי הארה של גן עדן, והארת המקיף של הרשע זוהי הארה של הגיהנם, ולכן כל הנמא בקרבתם סופג
הוא מבל משים את כח השפעתם.

ואכן, ידועים הדברים כמה הקפידו צדיקי קמאי ז"ע"א על חומר ההסתכלות בפני רשע, וק"ו על לחיצת היד עמו, לפי שכל הדברים הללו משאירים רשימו דמסאבותא בנפש האדם,
וצריך אחר כן לעמול הרבה להסיר את הפגם מעצמו.
וקן הן דברי רבינו כאן שכתב, שכל השהה בחברת הרשעים צריך לנקות את נשמתו מן הפגם שדבק בה בעת קרבתו עמו.

<< המשך מעמוד קודם, מדור 'הכס לב'

וביאר הדברים הוא, כפי שכבר מפורסם בשם הגר"ז הלי מבריסק זיע"א, על הפסוק (תהלים קכא) 'אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, עזרי מעם ה' עשה שמים וארץ'. כי התנאי הראשון להשיג את ישועת ה' היא, כאשר האדם יבא לידי הבנה והרגשה שלימה של 'מאין יבא עזרי'. ורק בזמן שהוא ישיג באמת בכל חדרי ליבו כי אין בידו יכולת כלל להצליח ולעשות פעולה קטנה כגדולה, והוא מביט סביבותיו על כל ההרים הגדולים הסובבים ומקיפים אותו - הם הקשיים הגדולים הסוגרים עליו ללא כל פתרון ומוצא - והוא מבין אל נכון, כי אכן אמת הדבר, ואין בידו מעש לפתור בכוחות עצמו את הדבר הקשה הסובב אותו, בכך יהיה בידו לקבל את ישועת השי"ת בשלימות. אולם כל עוד, שהוא ינסה לעשות כל טעיקי שבעולם, ועדיין יהיה אווזו במצב של תפיסת הדעת שהדבר תלוי בכוחותיו וביכולתו, עדיין לא יוכל לקבל כראוי את ישועת השי"ת.

והן דברי הוזה"ק, שראשית לכל צריך האדם להביא את עצמו לידי שברון, ולשבר את עצמו בשבר אחר שבר. היינו, שלפני כל השגה ואחיזה בדביקות הביטחון בהשי"ת, צריך האדם להתיישב בדעתו בשלוה ובהשקט - ולהתבונן בעצמו כיצד האתגר העומד לפניו הוא אינו דבר שיש לו יכולת להתמודד עימו, וינסה להעלות צדדים וצידי צדדים של פתרונות שכבר עסק בהם וראה שהם לא הועילו לו, ויעמיק במחשבות הללו הרבה, עד שתתבסס בקרבו הרגשה הבנה פנימית שאכן אין ביכולתו לעשות מאומה. וגם אחר שכבר השיג בעצמו הרגשה פנימית שכזאת, יוסיף עוד להרהר בדבר זה הרבה, ויגביר בעצמו את התפיסה הפנימית הזאת שהוא מופקע מהצליח בכוחותיו הדלים בענין הזה שעומד כנגדו, עד שיהיה משיג השגה יותר פנימית שהוא באמת פטור מהשתדלות מלעסוק בפתרון הדבר בכוחותיו הוא - ועל זה הוא שכתב הוזה"ק שצריך תחילה לעסוק בעבודה הנשגבה הזאת של 'תבירו תברו', ורק אחר שיהיה האדם תופס בפנימיות נכחי נפשו בהרגשה הזאת, אזי יש בידו כח ויכולת לפנות ולעסוק ביתר שאת וביתר עוז בדרכי קניית החכמה של עבודת הביטחון.

ואכן, את עיקר הדרך הזאת למידים אנו מספר התהילים שהנחיל לפנינו **אדונינו משיח ה', נעים זמירות ישראל, דוד המלך ע"ה** - שכל צורת תפילותיו נאמרו בנוסח לשון זה של ביטול והכנעה גמורה. וכמו שאמר הושיעני אלהי כי באו מים עד נפש, טבעתי בין מצולה ואין מעמד באתי במעמקי מים ושבות שטפנתי, יגעתי בקראי ניהר גרוני כלו עיני מחל לאלהי (תהלים טו). ומדבריו למדנו צורתה של תפילה מהי, שלא היה בוש דוד לומר בפה מלא שהוא מצידו כבר אבד שברו ובטל סיכוי. וכך הוא שהגדיר את מצבו, שהוא בבחינת טובע במים עמוקים שאין להם סוף והוא אינו מוצא מקום ליאחז ולעמוד עליו לינצל מן הטביעה, וכל משברי וגלי הים עוברים עליו ושופטים אותו. ואין לו אלא ליחל לאלהיו, ולצעוק לפניו בצעקה פנימית ועמוקה כזאת, עד כדי שיהיה גרונו ניהר מגודל הצעקה להשי"ת שיצילהו. ואותה הבחינה למדנו גם מדברי **ירמיה הנביא** בספר איכה (ג נד) 'צפו מים על ראשי אמרתי נגורתי, קראתי שמך הויה מבור תחתיות, קולי שמעת אל תעלם אונך לרוחתי לשועתי'. שכל תוכן וצורת בקשתם באה, מתוך הבנה והרגשה של חידלון של קיום המציאות, והשיגו היטיב בחדרי לבבם שאין בידם יכולת ומעש כלל.

וזהו כל תוכן וצורת העבודה שהנחיו לפנינו ספרי הכתובים, שיניח האדם את כל הרגשת הישות והגאוה הטבועה בנפש האדם המקשקשת בקרבו ללא הרף לאמר לו כי היכולת וכח הניצחון בידיו. אלא אדרבה ואדרבה, הדרך הנכונה היא שיבא האדם לפני השי"ת מתוך הבנה בסיסית, כי אמת ונכון הדבר הזה, ואין בידו שום כח ויכולת לעשות פעולה קטנה כגדולה בכוחות עצמו, ואלא זה רק בבחינת 'כל מה שהוא עושה ה' מצליח בידו - כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל', וכל מה שנשלם ונעשה על ידו, זהו רק מכוחו הגדול של השי"ת שנותן לו עיצה ותבונה ישרה, ונוסח בו כוחות ללא הרף להצליח בכל צרכיו.

וזהו הדרך הנכונה שילך בה האדם, תיכף כשיפקח את עיניו בבוקר - אזי יפתח את סדר היום עם נוסח התפילה שחיבר **רבינו האור לשמים זיע"א** ונתפרסם בכל חוצות ישראל **'דבון העולמים ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, וגם אם אתאמץ בעיצות ותחבולות, וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולסמוך נפשי, מבלעדי עוזך ועזרתך אין עיצה וישועה'**. ובוזה יקנה קנין בנפשו, לשרש מעצמו כל בדל של סמך ותקוה של ישות עצמית, אלא ישליך עצמו לגמרי על בוראו.

ודרך זו היא באמת הפוכה בתכלית מדרכם של חכמי האומות, ובראשם חכמי הפסיכולגיה. שדרכם היא לדרבן את האדם ללא הרף להאמין ביכולותיו העצומות ובחכמתו הרבה, ושיש בידיו יכולות ללא גבול, וכל שאר דברי רהב הבל ורעות רוח. ודרך האמת היא לישען וליסמך בכל הכח רק על השי"ת, ולבקש ממנו את הכח להצליח בכל פעולה קטנה כגדולה.

והתועלת העצומה שישנה בדרך הזאת היא, שכאשר האדם מניח מראש את חכמתו ובינתו, ופוסק מלהשתמש עם שכלו ורב חכמתו - אזי בכך מבטל הוא מאליו את התצניעה הגדולה הזאת של 'מח הבינה' שהיא מסבבת ומקפת אותו להתבונן תמיד על המציאות הגשמית, ולחשוב מחשבות האם הישועה העליונה שהאדם מצפה לה תהיה עולה בקנה אחד עם המציאות הגשמית, ובכך היא מונעת מן האדם להצליח שתתיישב ותיקבע האמונה הסתוררה בליבו. ועל ידי שמתבטלת המחשבה הזאת של 'מח הבינה' מן האדם, כבר יש כח ביד האדם להאמין באמונה תמה וברה בכוחו הגדול של השי"ת, ומאירה בו הארת הביטחון בכל תקופה.

שאמר אדוני אבי זקניני נ"ע זללה"ה כי כל הדברים הם באים מהשכינה כביכול וכל החסרונות שיש לאדם יבין שהם חסרון השכינה כביכול ברוך הוא וברוך שמו כמו שהאיר עינינו בזה הענין, בהרחבת הדעת, לכן כל התפלות צריך להתפלל שתתמלא חסרון השכינה כביכול וממילא יתוקן חסרונו וזהו צדיקיא אינון שלוחי דמטרוניתא, כי הצדיקים על ידי חסרונם מבינים שיש חסרון בשכינה דוגמת חסרונם ומייחדים אותה ביחוד גמור. (דגל מחנה אפרים, תולדות)

וידוע כי הבית השני חרב בעון שנאת חנם, לכן צריכין כל אחד ואחד ליתן עינו ולבו כל הימים להיות אוהב כל אחד מישראל אהבה שלימה בנפשו ומאורו באופן שיהיו כל ישראל באחדות גמור בוודאי תבנה בית המקדש במהרה. וזה הכלל אמיתי שאין באפשרי שיהיו כל ישראל באחדות גמור, רק שישובו כל ישראל להבורא יתברך שמו ויהיה כל אחד ואחד הולך ונוסע לקרבם לה' לעשות רצונו. נמצא יהיו כולם דבקים בו יתברך שמו והוא יתברך שמו אוהב כל אחד מישראל אהבה שלימה ממילא תהיה השראת השכינה בתוכינו במהרה ותהיה לנו כל הטובות והברכות. (קדושת לוי, פירושי אגדות)

האריך מאוד בענין אהבת ישראל שצריך לאהוב כל אחד מישראל, וכשרואה אדם ששונא אותו, צריך לאהבו ביותר, כי ישראל הם כסא לשכינה ולקדושה, וכשיש בנייהם פירוד ח"ו כביכול נעשה חלל ומקום פנוי בכסא ונופל דרך שם קדושה בהקליפה ח"ו, על כן צריך לאהבו מאד לסתום המקום הפנוי, ואל יאמר אדם אין אני יכול לבוא לידי מדה זו, כי הוא שקר, כי ודאי מצד עצמו אינו יכול וכו' אבל בעזר השי"ת לו יוכל להשיג בעבודתו וכו' ומדה זו התקרבות משיח, היינו לאהוב כל אדם אפילו רשעים גמורים, כי שנאת חנם החריבה בית מקדשנו ובעוה"ר עדיין מרקד בינינו, על כן צריך מאד לטרוח בזה את עצמו לבוא למדה זו. (אמרי פנחס, שער ז אות עב)

המקובל אצלנו מרבתינו, אשר עיקר נפש והנשמה הוא שמו של האדם, כח הצירוף אותיות, אשר בא לתקן בזה העולם, וכח היחוד אשר צריך ליחד שמו ברוך הוא וברוך שמו, וכן קבלתי בשם הבעל שם טוב, והוא דבר ידוע ומפורסם בתפילה, וביחוד בתפילה על החולים וכל צרה שלא תבוא על האדם, הוא בהזכיר שם החולה ולעשות היחוד בשמו, להמתיק הדין האחוז באותיות שמו, ולעשות מן שם אלהים או אדני"ו וכיוצא אשר הדינים חס ושלוש יונקים מהם, לעשות מהם שמות הוי"ה או אהי"ה שמות הרחמים, והכל על ידי צירופי אותיות, הידוע לבעלי עבודה היודעים לרצות את קונם בלבם ובנפשם, כאשר שמענו וראינו מפעלות תמים דעים ברוך הוא וברוך שמו, ואין להאריך בזה למבני מדע, כי סוד גדול הוא זה וראוי להעלימו בכתב, ויש לזה סמך בזהוה הקדוש בכמה מקומות, ובפרט בפרשת נח, 'אשר שם שמות', 'שמות' ודאי, דהא שמא גרים לכולא וכו', דכאן אינון צדיקיא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא למיהוי בשמיא רשימין, יעו"ש. (עטרת צבי, זהר ויצא קנג:)

ושמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה, שפעם אחת היה רעש גדול בעיר, ויחרדו העם אשר במחנה מן הרעש, ואמר להם אל ירע זאת בעיניכם, כי הרעש הוא שהאדון יצוה ליקח ערש לחפציו, וכן הוה, ונמצא שיש כח ביד המשכיל וחכם אמיתי, להפוך צירוף רע"ש לצירוף ער"ש, והענין עמוק מאוד. (אור המאיר, וירא)

'אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי וכו', דלכאורה אינו מובן מלת ירדפוני, שלשון רדיפה שייך במי שבורח ורודפים אותו. אך הענין הוא, דהנה יש בני אדם שמעשיהם מקולקלים, רק מחמת שיש בהם איזה מידה טובה מצד הטבע, דהיינו שהוא לב טוב גומל חסד ועושה טובה עם בני אדם, זה מועיל להם שחוזרים למוטב, וזהו שאמר דוד "אך" הוא לשון מיעוט, ר"ל המעט הטוב והחסד שבי, זה "ירדפוני כל ימי חיי", "ושבתי כו" שאשב בבית ה' לאורך ימים. (נועם אלימלך, וישב)

שמעתי משל מן הבעל שם טוב זללה"ה כשבא לאדם יסורין יחשוב שהוא על דרך משל אב שיש לו בן קטן ומשנה מלבושיו כדי להבעית את בנו ומטיל עליו פחד, וכשהבן יודע ומבין שהוא אביו וקורא לו אבי, הוא מתמלא ברחמיו עליו, ומפשיט מלבושיו הזרים ומראה עצמו לפני בנו ונתבטל הצער, וכן הוא באדם כשבא לו איזה צער ח"ו אם מבין בדעתו שאין בלעדו יתברך שמו, והוא המפחידו בצער זה לראות אם יהיה לו דעת לקרוא אל ה' אז נתבטל הצער, אבל כשאין לו דעת זה לידע שהכל הוא מאתו יתברך שמו והוא מבקש רפואה ופעולות גשמיות להנצל מצער זה אז ח"ו נשאר בצער. (אורח לחיים, האיזני)